

16 ΤΑ ΝΕΑ
ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ
30-31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2023

Προβλέψεις
για το

2024

ΛΟΥΚΑΣ
ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ

Ευρώπη

Πρόεδρος του ΔΣ του **ΕΛΙΑΜΕΠ**, καθηγητής στη Sciences Po στο Παρίσι και ομότιμος καθηγητής στο ΕΚΠΑ. Το βιβλίο του «Η Ενηλικίωση της Ευρώπης» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Η ΕΕ δεν είναι στα καλύτερά της

Εγγραφα στον περσινό Καζαμίη ότι η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η ενεργειακή κρίση που προέκυψε στη συνέχεια έριξαν στα αζήτητα τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες για στρατηγική αυτονομία. Η στρατιωτική και ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια σε μια εποχή όπου τα όπλα έχουν τον πρώτο λόγο και οι οικονομικές σχέσεις εργαλειοποιούνται για πολιτικούς στόχους. Στην καλύτερη περίπτωση, η προσαρμογή της Ευρώπης στη νέα πραγματικότητα θα είναι δύσκολη και μακρόχρονη.

Η χρονιά που φεύγει μας έδειξε ότι η Ευρώπη προχωράει. Κάνει πράγματα που μόλις λίγα χρόνια πριν θα θεωρούνταν αδιανόητα. Το πρόβλημα όμως είναι ότι ο κόσμος σήμερα προχωράει πολύ πιο γρήγορα. Σαν να τρέχει ολοταχώς προς τον γκεμ, αλλά προσπαθώντας να αποθνήσκει αυτήν τη σκέψη.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία συνεχίζεται χωρίς προοπτικές για ειρήνευση. Και η ευρωπαϊκή ενότητα γίνεται όλο και πιο εύθραυστη, άρα και πιο δύσκολη η αλληλεγγύη προς την Ουκρανία με όπλα, οικονομική βοήθεια, υποδοχή των προσφύγων και τις κυρώσεις εναντίον της Ρωσίας. Το πράσινο φως που πολύ πρόσφατα δόθηκε στην ένταξη της Ουκρανίας στην ΕΕ είναι μια σημαντική κίνηση αλλά με μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Και τώρα έχουμε ακόμη έναν πόλεμο στην ευρωπαϊκή γειτονιά μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων (Ισραήλ και Χαμάς, αν προτιμάτε). Η Ευρώπη είναι δισταχόμενη και ανήμπορη να επηρεάσει ουσιαστικά

τις εξελίξεις, με τον φόβο πρόσθετων προσφυγικών ροών από την ισοπεδωμένη Γάζα καθώς και την αναζωπύρωση της τρομοκρατίας στις ευρωπαϊκές χώρες. Ολοένα και περισσότεροι Ευρωπαίοι αντιλαμβάνονται ότι με τη στάση που τηρούν σε αυτόν τον πόλεμο η Ευρώπη και οι Ηνωμένες Πολιτείες ειδικότερα χάνουν συνεχώς αξιοπιστία στον λεγόμενο Παγκόσμιο Νότο, τον μουσουλμανικό κόσμο πολύ περισσότερο.

Η περαιτέρω διεύρυνση της ΕΕ με την προοπτική ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων, της Ουκρανίας και της Μολδαβίας επίσης, αποτελεί πλέον άμεση προτεραιότητα. Όλοι όμως γνωρίζουν, ή τουλάχιστον θα έπρεπε να γνωρίζουν, ότι ούτε η ΕΕ είναι έτοιμη να δεχτεί νέα μέλη ούτε και τα υποψήφια μέλη αναμένεται να πληρούν τις στοιχειώδεις προϋποθέσεις για ένταξη τουλάχιστον στο ορατό μέλλον. Μπήκε λοιπόν στο τραπέζι το θέμα των μεταρρυθμίσεων στην ΕΕ για να μπορεί να λειτουργήσει στοιχειωδώς με 35 ή και περισσότερα μέλη. Υπάρχει όμως η διάθεση; Για πολλούς, μάλλον όχι. Μέσα στο 2024, ελπίζω να έχουμε μια σαφέστερη εικόνα για το πού και πώς βαδίζουμε. Δεν αποκλείεται διόλου να παίζει η Ένωση καθυστέρησης, όπως άλλωστε κάνει με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων εδώ και χρόνια.

Οι Ευρωπαίοι άρχισαν να συζητούν ανοικτά το ενδεχόμενο της επανεκλογής Τραμπ στον Λευκό Οίκο που μπορεί να σημάδνει το τέλος της ατλαντικής συμμαχίας, αν όχι και της αμερικανικής δημοκρατίας. Συζητούν χαμηλόφωνα πίσω από

κλειστές πόρτες για να μην τους ακούσουν απέξω, με εμφανή αμνηστία και μάλλον αδύναμοι να προετοιμάσουν μια κοινή στρατηγική. Το πιθανότερο είναι ότι, αν συμβεί το απευκταίο, οι Ευρωπαίοι θα ακολουθήσουν διαφορετικούς δρόμους: άλλοι θα κολακεύουν τον γκέητ της υπερδύναμης, άλλοι θα επαρφετερίζουν, ενώ μερικοί μόνον θα προσπαθούν να φτιάξουν συμμαχίες ικανών και γενναίων για να αντιμετωπίσουν το κακό.

Τον Ιούνιο του 2024 θα έχουμε ευρωεκλογές. Τα προγνωστικά μέχρι σήμερα δείχνουν μείωση της δύναμης των κομμάτων που συνιστούν τη μεγάλη φλοευρωπαϊκή πλειοψηφία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δηλαδή τη χριστιανοδημοκρατική Κεντροδεξιά, τους Σοσιαλιστές και κεντροαριστερούς, τους Φιλελεύθερους και τους Πράσινους, με αντίστοιχη αύξηση εθνικιστών και ακροδεξιών. Με λάβαρο το Προσφυγικό, όσοι βρίσκονται στο δεξιό άκρο του πολιτικού φάσματος εκμεταλλεύονται επίσης τη συσσωρευμένη δυσαρέσκεια κοινωνικών στρωμάτων που αισθάνονται ότι οι γρήγορες αλλαγές τους αφήνουν πίσω ενώ οι κοινωνικές παροχές δεν είναι πια αυτές που ήταν παλιά. Αν η ευρωσκεπτικιστική Δεξιά ενισχυθεί πολύ, η ΕΕ θα γίνει ακόμη λιγότερο κυβερνήσιμη. Μετά τις εκλογές, θα επιλεγεί και η νέα ηγεσία των ευρωπαϊκών θεσμών για την επόμενη πενταετία. Ας ελπίσουμε ότι δεν θα επικρατήσει ο κοντόφθαλμος κυνισμός, όπως συμβαίνει συχνά.

Προβλέπεται ότι το νέο ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη μετάναστευση και το άσυλο θα υπογραφεί τελικά εντός του 2024. Αλλά το πρόβλημα θα παραμείνει στην υλοποίηση των συμφωνηθέντων. Και το πολιτικό πρόβλημα που προκύπτει από τις συνεχιζόμενες προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη θα παραμείνει και αυτό σε μεγάλο βαθμό άλυτο, όσα ευκολόγια και αν ακούγονται. Θα συνεχίζονται έτσι και οι πολιτικές εντάσεις εντός και μεταξύ των χωρών-μελών, ενώ το Σένγκεν θα θιβάται και αυτό στον βωμό του εθνικού ελέγχου... για να μην μπουν κι άλλοι στην (όποια) χώρα.

Το κράτος ξαναγύρισε δυνατό για να προστατεύσει σύνορα, οικονομία, κοινωνία και περιβάλλον. Για την ΕΕ, τα μεγάλα ερωτήματα συνοψίζονται στο αν θα προχωρήσει ουσιαστικά η ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία, αν η βιομηχανική πολιτική είναι κυρίως εθνική ή ευρωπαϊκή με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εσωτερική αγορά και τη θέση των ευρωπαϊκών οικονομιών στον διεθνή καταμερισμό εργασίας, αν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί συμβάλλουν ουσιαστικά στην κοινωνική συνοχή, και πόσο γρήγορα θα προχωρήσει η πράσινη μετάβαση τώρα που οι αναγκαίες αλλαγές συνεπάγονται μεγαλύτερο κόστος για όλους. Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα δεν είναι διόλου δεδομένη.

Εχουμε κρίση δημοκρατίας με πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις εξαιρετικά αδύναμες και τη γαλλο-γερμανική συνεργασία που υπήρξε συχνά στο παρελθόν η κινητήριος δύναμη για την ευρωπαϊκή ενσοπείση να υπολείπεται σήμερα. Ο Μακρόν δεν βγαίνει συχνά μπροστά όπως παλιά, γιατί δεν υπάρχουν πολλοί να τον ακολουθήσουν αλλά και γιατί είναι αρκετά αποδυναμωμένος μέσα στη δική του χώρα. Όσο για τον Σόλτς, αγωνίζεται να κρατήσει ενομένη την κυβέρνηση ενός αρκετά παράταιρου συνασπισμού στη Γερμανία με το βλέμμα στραμμένο εντός της χώρας. Δεν είναι η Ευρώπη στα καλύτερά της. Αλλά η ελπίδα πεθαίνει τελευταία.

Με λάβαρο το Προσφυγικό, όσοι βρίσκονται στο δεξιό άκρο του πολιτικού φάσματος εκμεταλλεύονται επίσης τη συσσωρευμένη δυσαρέσκεια κοινωνικών στρωμάτων που αισθάνονται ότι οι γρήγορες αλλαγές τους αφήνουν πίσω ενώ οι κοινωνικές παροχές δεν είναι πια αυτές που ήταν παλιά

«Κανένας άνθρωπος δεν είναι παράνομος». Διαμαρτυρία στο Παρίσι μετά την εγκριση του νέου νόμου για τη μετάναστευση στη Γαλλία, με την υποστηρίξη της Ακροδεξιάς